

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

№ 5 (2039) 8 fevral 2020-ci il

Hər dəfə ötən əsrə, daha doğru-
su, Qarabağ hadisələrinin başladığı
tarixə dönəndə mənə elə gəlir ki,
dərdlərim də yenidən doğulmağa
başlayır... Mənə elə gəlir ki, içimdə-
ki nisgil də, ağrı-acı da, göz yaşı da,
hətta burnumun ucunu göynədən
torpaq həsrəti də yenidən cücərir.
Bax, onda əllərimlə üz-gözümü qa-
payıram. İmkanım olsa başımı da
balıncın altında gizlədəm... Ona
görə ki, bütün bu yaşananların yeni-
dən başlanmasını, yenidən həmin o
faciələrin anbaan şaxələnməsini is-
təmirəm. Doğrudur, bəzən deyirlər
ki, yenidən doğulsam həyatı tamam

Göyçə mahalından, İrəvandan depar-
tasiyalar? Bəs hara baxırdı o Sovet
hökuməti? Elə indi xatırlamağa məc-
bur olduğum tarixin özü - 1988-ci il
məgər Sovet hökuməti deyildi onda?
Bax, elə onda həyatın nə olduğunu,
yaşamın nə olduğunu, arzuların nə ol-
duğunu düşünən, bununla yaşayan,
buna can atan Cəmil müəllimlə Firuzə
xanım məgər Göyçə mahalının Nəri-
manlı kəndində yaşamırdılar?

Mən bu sualları içimdən elə-belə
keçirmirəm. Çünki üç gün öncə 1992-
ci ilin avqust ayının 27-də həmin Cə-
mil müəllimlə Firuzə xanım ciyərpara-
larını - Şövqüyar Abdullayevi itirdilər.

başlamışdı. Özü də məcburi, faciəli
kəç...
Bu da səngər

Tibb universitetinin 4-cü kursunda
oxuyan Aslan universitetin həyətinə
daxil olanda bir izdihamla qarşılaşdı.
Tez kurs yoldaşlarına yaxınlaşdı. Mə-
lum oldu ki, Qarabağda tibb işçisi kimi
çalışmalı olan kadrlara ehtiyac var.
Amma burda məcburiyyət yoxdur. An-
caq könüllülük əsasında götürürlər
cəbhəyə getmək istəyənləri. Arıq, am-
ma hamıdan çevik və cəld olan Aslan
dostlarının üzünə baxdı. Sanki soruş-

Həyatın bir qəribəliyi

Hər iki qardaş cəbhənin ən ağır böl-
gəsində ön səngərdə idi. Şövqüyar
Ağdərdədə tank komandiri, Aslan Kəlb-
bəcərdə həkim kimi. Onların səngərlə-
rinin bir-birindən ara məsafəsi 10-12
kilometr idi. Amma buna baxmayaraq,
yolları kəsişmirdi. Sadəcə, kimlərin
vasitəsilə xəbər tutmağa çalışırdılar. O
da çox çətinliklə. Amma Aslana qürur
verən bir məqam var idi, o da tank ko-
mandiri olan qardaşının döyüşlərdə
göstərdiyi şücaət. Bu barədə hərbi
hospitalla gələn yaralılar da danışırdı,
onları gətirən əsgərlər də, həkimlər

ŞƏHİDLƏR XIYABANI - ÖLÜMSÜZLÜYÜN ÜNVANI

fərqli yaşayardım, başqa arzuların,
başqa ideyaların dalınca gedərdim.
Vallah, mən əlimi ürəyimin üstünə
qoyub deyirəm və demişəm: heç ye-
nidən doğulmaq istəmirəm. Çünki
lənətlənmiş bu dünyada yaxşı heç
nə görməmişəm və görmürəm də.
İnamım da yoxdu ki, əgər mən yeni-
dən doğulsam dünyada nə isə müs-
bətə doğru dəyişmiş olsun. Çünki
bu dünyanın mayası xarabdı. Bu
dünyanın tarazlığı elə pozulub ki,
Tanrının "ol!" deyib yaratdığı insan-
ları bu dünyanı elə günə qoyublar
ki, Məmməd Araz demişkən, "düzə-
lən dünya deyil". Əgər haqsız haqlı
sayılırsa, puluna, malına, gücünə,
nüfuzuna, imtiyazlarına görə, onda
bu dünya düzəldə? Oğru doğruya
məsləhət verirsə, özünü nümunə
göstərsə, onda bu dünya düzəldə?
Vallah, düzəlməz, billah düzəlməz.
Amma...

İçimlərdə dünyanın guya ki, "düz"
dövrü var idi. Və hamımız da təbii ki,
iş-güc torpaq, dəzgah, pambıq, hey-
vandarlıq, oğul-uşaq saxlamaq, böyüt-
mək, ərsəyə çatdırmaq olanlar düşü-
nürdülər ki, elə indi də düşünürlər ki,
onda "qurd quzuyla otlayırdı", hər kəs
öz haqqını alırdı, hər kəs öz yerini bi-
lirdi...

Və arqument də onu gətirirdilər ki,
Sovet dövləti fəhlənin, kəndlinin, kası-
bın, fəqir-füqaranın dövlətiydi. O sahib
çıxırdı əliqəbarlıya. İndi də elə mənim
atam da, anam da, yaşda məndən bö-
yüklər də o günün həsrətiylə yaşayırlar.

Və deyirlər ki,

Qorbaçov olmasaydı o dövlət ermə-
niləri qudurtmazdı... o dövlət əlsiz-
ayaqsız, imkansız sahibsiz burax-
mazdı...

Bəli, bütün bunları bilgisayara dikte
edə-edə anamdan, atamdan soruşub
cavabını tam ala bilmədiyim sualı
içimdə təkrarlayıram. Məgər o höku-
mətin zamanında qudurmamışdı ermə-
nilər? Məgər onda başlamamışdı

Bax, elə burda, sözümlə mürəkkəbi
qurumamış deyim ki, onlar oğullarını
cismən itirdilər.

Əvəzində isə Azərbaycanın Milli
Qəhrəmanı Şövqüyar Abdullayevi qa-
zandılar! Adını Şəhidliyin zirvəsinə
ucaldan, Azərbaycanın qəhrəmanlıq
və hərbi tarixinə yazan Şövqüyar Cə-
mil oğlu Abdullayevi. Onda Şövqüya-
rın 23 yaşı var idi. Könüllü şəkildə ali
təhsil alıb mühəndis olacağı universi-
tetin 4-cü kursundan yollanmışdı cəb-
həyə. Tank komandiri idi. Sovet ordu-
sunda xidmətini Monqolstanda keçir-
mişdi.

Əsgərliyin nə olduğunu az-çox bilir-
di. Amma döyüş ruhunu, cəngavərlik,
sərkərdəlik bacarığını anasının südüylə,
ədəbiyyat müəllimi olan atasının
verdiyi tərbiyədən almışdı. Hələ sevgi-
nin yuxusuz gecələrini yaşamamışdı...
hələ sevgi məktublarını nə poçtla, nə
də kitab arasında kiməsə göndərmə-
mişdi. Bəlkə də var idi, amma içində
idi. Dilində, hərəkətində bir sevgi var
idi - o da Vətən! Çünki...

Cəmil müəllim Nərimanlı kəndində
sayılan, seçilən bir ailənin başçısı, 8
uşağın atası və həm də bir kəndin zi-
yalısı, müəllimi idi. 2 qız, 6 oğul böyü-
dükdülər Firuzə xanımın birlikdə. Bö-
yük oğlanları Vüqar və Elcan həyatda
öz yollarını fərqli seçmişdilər, fərqli
müəyyənləşdirmişdilər. Biri neft sahə-
sində çalışırdı, biri milli təhlükəsizlik.
Vüqar müəllim bu gün də SOCAR-ın
Özbəkistan nümayəndəliyində işləyir.
Elcan müəllim isə ehtiyatda olan pol-
kovnikdi. Sonra dünyaya Şövqüyarla
Aslan gəldi. Şövqüyar mühəndis olma-
ğa qərar vermişdi, Aslan da həkim. İki-
si də 4-cü kurs tələbəsi idilər və ikisi
də könüllü olaraq cəbhəyə getdilər. Ar-
tıq 1-ci kursda olanda hadisələr baş-
lanmışdı. Bir gözləri televizorun ekra-
nında, bir ayaqları Azadlıq meydanın-
da, ürəkləri isə Nərimanlı kəndində.
Nələr baş verdiyini, bu prosesin nə ilə
bitəcəyini öyrənməyə can atırdılar.
Ona görə də dərslərdə də sona qədər
otura bilmirdilər. Artıq Ermənistanla
da əlaqələr də kəsilmişdi. Hər gün bir-
birindən ağır, acı xəbərlər gəlirdi. Köç

maq istəyirdi ki, getmək istəyəniniz
var? Amma soruşmadı. Çünki bəziləri
gözlərini gizlədilər, bəziləri üzlərini
yana çevirdilər. Bax, o gözlərini gizlə-
dilər, üzlərinə yana çevirənlər elə hə-
min gündən Aslanın dost səhifəsindən
öz adlarını özləri sildilər. Aslan univer-
sitətin akt zalına tələsdi.

Burda könüllüləri qeydə alırdılar.
Yaxınlaşdı. Hərbi komissarlığın işçisi
onun üzünə, boy-buxununa baxıb bir
az təəccüblə:

- Siz də getmək istəyirsiniz? - deyə
bir az təəccüblə soruşdu.

Aslan bunun nəyə təəccüb etdiyini
anlasa da, bürüzə vermədən can-cə-
sədini 10-15 dəfə böyük göstərə bil-
cək zəhmli bir səslə:

- Bəli, mənim də adımlı yaz! - dedi.
Və komissarlığın işçisi səsdəki zəhm-
mi elə bil göydə tutdu. Ona görə də tə-
rəddüd etmədən tələsik yazdı: "Abdullayev
Aslan Cəmil oğlu!"

Həmin gün artıq Cəmil müəllimin iki
oğlu döyüş paltarları geyinmişdi. İndi Fi-
ruzə ananın iki ciyərparası əsgər idi.
Baxmayaraq ki, onun kirpikləri nəm-
lənmişdi, dodaqları əsirdi. Amma Cə-
mil müəllimin məğrur görkəmi onu tox-
tadırdı. Axı onlar əsgər valideyni idilər.

də. Hamı deyirdi ki, Şövqüyar adlı bir
döyüşçü var, od parçasıydı. Bütün can-
ıyla, qanı ilə köklənib düşməne qarşı.
Ona görə də onun iştirakçısı olduğu
döyüşlər düşmənin canına vahimə sa-
lır.

Təbii ki, bu da kiçik qardaşı qürur-
landırır, aradabir özünə yaxın bildiyi
şəxslərə Şövqüyarın onun qardaşı ol-
duğunu söyləyirdi.

Haşiyyə: Mən Aslan həkimlə 1992-ci
ildə, Novruz bayramından bir neçə
gün sonra qarşılaşdım. "Xalq ordusu"
qəzetinin cəbhə müxbiri kimi səngər-
ləri gəzə-gəzə gəlib çıxmışdım Gəncə-
yə və ordan da Kəlbəcərə. Yolda bir
tibb maşını ilə qarşılaşdım. Əsgərlər
həmin maşını saxladılar mənə də özləri
ilə aparmaları üçün sürücüdən xahiş
etdilər. Sürücü çevrilib həkimə tərəf
baxdı. O da, "otursun", - dedi.

Yol boyu söhbət etdik. Artıq Kəlbə-
cərə yaxınlaşdıqca atəş səsləri əməlli-
başlı eşidilirdi. Magistral yolun orta-
sında maşını saxladılar:

- Biz Ağdabana gedirik! - deyə hə-
kim mənə tərəf çevrildi.

- Mən də gedirəm! - dedim. - Onsuz
da Ağdabanda olmaq çoxdankı arzum
idi. Dədə Şəmşirin kəndini ziyarət et-
mək özü də bir savabdı, - dedim.

Həkim gülümsəmə də hiss etdim ki,
dediklərim ürəyincə olmadı. Çünki in-
di ziyarət məqamı deyildi. İndi yer,
göy qan ağlayırdı... indi torpaq qan fış-
qırırdı...

**Bax, onda ilk dəfə qarşılaşdığım
Aslan həkimlə həyat məni ikinci də-
fə Gəncədə avqust ayında yenidən
görüşdüm. Bu dəfə o, səngərə
yox, Bakıya tələsirdi. Onda 1992-ci
il avqust ayının 28-i idi. Və mən
təqribən bir ay bundan öncə həkim-
lə onun mənim şair dostumuz Sabir
Abdinin məclisində görüşəndə tanı-
dıq bir-birimizi. Bax onda bildim ki,
Aslan həkim Bakıya Şəhidlər Xiya-
banına tələsirmiş. Şəhid qardaşı
Şövqüyar Cəmil oğlunu ziyarət et-
məyə!**

(ardı gələn sayımızda)

Əbülfət MƏDƏTOĞLU